

Ὁ Καποδίστριας, συγκεκριμένος μέχρι δακρύων, ἐνηγκλίσθη καὶ ἠσπάσθη ἀδελφικῶς ὄλους, μάρτυρες δὲ αὐτόπται τῆς ἀπεριγράπτου ἐκείνης σκηνῆς μ' ἐβεβαίωσαν, ὅτι εἶδον κλιόντα τὰ κερκυνοδόξα ὄμματα τοῦ Κατζαντώνη, τοῦ πελωρίου Λεπενιώτη, τοῦ Φώτου Τζαβέλλα, τοῦ Κίτζου Βότζαρη, τοῦ Δράκου Γρίβα, τοῦ Πεζβαϊδοῦ, τοῦ Νότη Βότζαρη, τοῦ Νάστου Ζέρβα, τοῦ Τζίμη Ζέρβα, τοῦ Χορμόβα, τοῦ Δαγκλή, τοῦ Καλόγερου, τοῦ Κώστα Δεσπότη, τοῦ Κώστα Στράτου, τοῦ Γιώργου Στράτου, τῶν Κοντογιαννῶν, τῶν Μπουκουδελῶν, τοῦ Λεβεντάκη, καὶ ὅτι ἠκούοντο μακρόθεν ὑπὸ τὰ λογιζόμενα στήθη τῶν λεόντων ἐκείνων οἱ βροντώδεις παλμοὶ τῶν καρδιῶν των.

Καλὸς καιρὸς ὀποῦτανε ! . . .

Δις λοιπὸν ἐν διαστήματι εἰκοσιν αἰώνων συνητήθησαν τὰ τέκνα τοῦ διωκομένου Ἑλληνισμοῦ ἐν Λευκάδι καὶ ἐπολέμησαν ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς σωτηρίας τῆς Πατρίδος μετ' ἀπαραιτίτου γενναϊότητος. . . .

Δὲ θὰ τριτώσῃ τάχα ; . . .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΑΡΙΤΗΣ.

ΠΩΣ ΤΡΩΓΟΥΣΙΝ

οἱ Τούρκοι, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν, καθὼς λέγει ὁ Ῥουσσὸ, ἀπὸ τῶν τροφῶν, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται κατὰ προτίμησιν ἕκαστον ἔθνος, δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ χαρακτήρος του, ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν εὐφρέστερον καὶ χαρακτηριστικώτερον ὁ Brillat Savarin διὰ τῶν ἐπομένων ἀφορισμῶν του: «Εἰπέ μοι τί τρώγεις, νὰ σοὶ εἶπω τί εἶσε» ἢ τύχη τῶν ἔθνῶν ἐξήρτηται ἀπὸ «τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τρέφονται», ἢ περὶ Τουρκικῆς τραπέζης θεωρίαν δὲν θέλει λογισθῆ περιττή.

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φαντασθῆ Ἑυρωπαῖος, πόσον ταχύτερα καὶ μετὰ πόσον ἕλιγώτερον ἐπιτραπέζιον σκευῶν κατορθῶναι ὁ Τούρκος ὅ,τι ἐκεῖνος μετὰ τοσαύτης πολυδαδάλου ἀποσκευῆς καὶ μετὰ τοσοῦτου περισπαμοῦ. Ἐν μικρὸν ὑπόβαθρον (σκαμνί), τὸ ὁποῖον χρῆσιμεῖται συνήθως καὶ ὡς κωνδηλοροστῆτης, εἰς χάλκινος γανωμένος δίσκος (σινί), ἀνάλογος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν συνδαιτυμόνων, ἐν στενὴν καὶ μικρὸν χειρόμακτρον πέριξ τῆς τραπέζης ταύτης ἢ διάφορα μικρότερα ἐπ' αὐτῆς, μερικά ξύλινα ἢ καλάϊνα κοχλιάρια, δύο-τρία μαχαίρια, ἐν ἃ λατοδοχεῖον, ἐν ἢ σπανίως πλείοτερα ποτήρια, καὶ μία, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, μεταλλίνη ὑδρία μετὰ νεαροῦ ὕδατος ἢ σπανίως μελικράτου (σερμπέτ), ἰδοὺ πάντα τῆς Τουρκικῆς τραπέζης τὰ σκεύη. Ἐπιτίθεται ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος, κομμένος τεμαχιδὸν καὶ συνήθως ὄχι πολυψημένως,¹

1. Οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Τουρκομερίται ἀγαπῶσι τὸν ἄρτον ἡμίσοτον, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὁ πωλούμενος ἄρτος ἐν τοῖς ἀρτοποιεῖσις ἔχει σχῆμα πλακοῦντος (πήττας,

πκρατίθεται ἐν τῷ μέσῳ τὸ φαγητὸν, καὶ οἱ δαιτυμόνες, ἀφ' οὗ νιφθῶσι (διότι τὸ νίψιμον, καὶ πρὸ τῆς τραπέζης καὶ μετ' αὐτὴν, εἶνε ἀφρευκτον, διὰ τὴν ἔλλειψιν, ἐνοσεῖται, τῶν πειρουνίων), ἀνακομβῶνται, καὶ, μετὰ τὸ μπισμὸν ὑ.λ.-λαγγῶ καὶ τὸ μπουγιουρου, ἐκφωνούμενα ὑπὸ τοῦ οἰκοκυρίου καὶ ἀπευθυνόμενα, ἐκείνο μὲν πρὸς τὸν Θεὸν, τοῦτο δὲ πρὸς τοὺς συνδείπνους, ἄρχονται πάντες τοῦ ἔργου. Τριάκοντα-τεσσαράκοντα εἶδη φαγητῶν, ἐν τοῖς δείπνοις τῶν μεγιστάνων, ἐπιτίθενται καὶ ἀποφέρονται ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, διαβιβάζμενα ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν Γραικορωμαίων, ἐν διαστήματι εἰκοσι-πολλάκις λεπτῶν. Οἱ δὲ περὶ αὐτὴν οὐδὲν κίμνουσιν ἄλλο, εἰμὴ ἀπογεύονται ἅπαξ διὰ τῶν τριῶν δακτύλων ἀπὸ μιᾶς ἐκάστης λοπάδος, ἣτις μετὰ τοῦτο θὰ περιέλθῃ ἄλλα τρία-τέσσαρα τραπέζια ἐντὺς τῆς αὐτῆς οἰκίας, πρὶν καταντήσῃ εἰς τοὺς τελευταίους ὑπηρετας.

Ἡ χρῆσις τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσοῦν σκευῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀπαγορεύεται παρὰ τοὺς Ὀθωμανοῖς, καὶ προτιμῶσιν ἀντ' αὐτῶν οἱ μὲν ἰδιώται τὰ καλάϊνα ἢ χαλκᾶ, καθαρῶς γεγανωμένα, οἱ δὲ πλούσιοι καὶ οἱ μεγιστάνες τὰ Σινικὰ, τιμώμενα πολλάκις ὑπὲρ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. Διηγεῖται δὲ ὁ Tournefort, ὅτι πρὸ τοῦ γεύματος καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, τὸ δοθὲν τῷ 1700 ὑπὸ τοῦ Βεζίρη, κατὰ τὸ ἔθος, ἐν τῇ τοῦ Ἀρζ-Ἰδασῆ αἰθούσῃ εἰς τὸν πρέσβυν τῆς Γαλλίας Feriol, ἢ μὲν λεκάνη, ἐν ἣ ἐνίφθη ὁ πρέσβυς, ἢν ἀργυρᾶ, ἢ δὲ τοῦ Βεζίρη ὄρειχαλκίνη. Τὰ προσόψια ὅμως εἶνε πάντοτε χρυσοκέντητα.

Προσκαιόμενος δὲ εἰς τράπεζαν Τούρκου, πρέπει, ἐὰν θέλῃς νὰ τὸν υποχρεώσῃς, νὰ ὑπακούσῃς ὅσῳ προθυμότερον καὶ ταχύτερον δυναθῆς. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τόπος, διαγκώνισον τοὺς συγκαθημένους καὶ ποίησον τόπον σεαυτῷ οὐδεὶς δυσαρρεστεῖται. Τόσον δὲ τὸ χειρότερον διὰ σέ, ἐὰν δυσκολευθῆς νὰ πῆς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ συνδείπνου σου ποτηρίου, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πίπας ! καὶ δὲν πρέπει νὰ σοὶ φανῆ παράξενον, ἐὰν τὰ ἐπίθετα *Γερδζ*, *Χιρτζιρ*, *Πεζεβ*. . . ἠχῆσωσι περίτρικτα εἰς τὰ ὠτά σου.

Οἱ Τούρκοι δειπνοῦσιν ἐν σιωπῇ. Ὅλοι δὲ αἱ παρ' ἡμῖν συνήθεις ἐπιτραπέζιοι ματαιολογίαι περὶ τῆς ἀξιολογότητος τῶν φαγητῶν, αἱ ἀποποιήσεις τῶν προσφερομένων ἐδεσμάτων, οἱ γελοῖοι ἀκκισμοὶ καὶ τὰ λοιπὰ ψυχρὰ καὶ ἄκαιρα στωμύλματα ἐλλείπουσιν ἀπὸ γνησίως Τουρκικῆς τραπέζης. Μόλις δὲ τέσσαρες-πέντε λέξεις ἀλλάσσονται μετὰ τῶν συνδείπνων, διαρκούντος τοῦ γεύματος, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν παρα-

σώθουλας), τὴν ὁποίαν μάλιστα ἐμβάλλει ἐν τῷ κλιβάνῳ ὁ ἀρτοποιῆς, καὶ τὴν ἐκβάλλει μετὰ δέκα λεπτά, ἐτούμην πρὸς κατανάλωσιν.

τείνεται, καθώς εἶπομεν, ὑπὲρ τὰ εἰκοσι λεπτά. Οὐδέποτε δὲ τρώγουσι διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, προσδιωρισμένης κυρίως διὰ τὸ πλύσιμον τῶν κρυφίων μελῶν.

Ἴδου δὲ συνήθως τί εὐρίσκομεν ἐπὶ πλουσίας Τουρκικῆς τραπέζης: Ἐπὶ τοῦ σινίου κεῖνται ὀκτώ-δώδεκα μικρὰ ταξέρια, περιέχοντα ἐλαίαις, χαβιάριον, τυρὸν κτλ. Τὰ δὲ ἐξῆς δέκα-εἰκοσιν εἰδῶν φαγητὰ διαδέχονται ἐν τῷ ἄλλο, φερόμενα σκεπασμένα ἐντὸς χαλκίνων ἀγγείων ἀπὸ τοῦ μαγειρείου ῥόφημα (σορμπά) ἐξ ὀρύζης ἢ φάρου ἢ ζυμαρίων, κρέας ἢ ὀψάριον βραστὸν, ζυμαρικὸν, ὄρνιθες φρυκταὶ ἢ κερυκευταὶ (γιαχνί), ἄλλο εἶδος πλακοῦντος ἢ πῆττας, λαχανικὸν τι κερυκευτὸν (μπάμια, μελιτζάναι, κολοκύνθια κτλ.), ὀπτὸν ἀρνίον (κεμπάπ), ἔτνος κιάμων, διάφορα γεμιστὰ (δο.λμᾶ) ἢ τυλιχτὰ, καδαῖρ, ἄλλου εἶδους παραγεμιστὰ, ρυζόγαλον, ὄρνιθες ὀπταί, κιο.λμ.ασσι (cotelettes), π.ι.λᾶρ (τὸ κυρίως ἐθνικὸν ἔδεσμα), ῥο.σ-ἄμπ, ἄσουρῆ, μπακλαβά, ἑ.λμ.ασιῆ, ὀπωρικά, ῥακί, τῆς ὁποίας γίνεται τσαούτι κατανάλωσις ἐν Τουρκίᾳ, ὅση εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου, πλὴν τῆς Ῥωσσίας. Ταύτην δὲ προμηθεύουσι σχεδὸν πᾶσαν οἱ Γραικοὶ, διυλίζοντες αὐτὴν ἐκ στεμφύλων, τρυγίας, γεννημάτων καὶ ὀπωρῶν. Προτιμᾶται δὲ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τοῦ οἴνου, καὶ φέρεται ἀπὸ τοῦ δειπνοῦ μετὰ τῆς πίπας καὶ τοῦ ναργιλῆ. Τόσον δὲ ἐκδοτοὶ καταπτόσιν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν ῥακοποσίαν, ὥστε καταθροχθίζουσι καθ' ἑσπέραν πολλοὶ δῶκα καὶ τρεῖς πολλάκις λίτρας, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἐξηγεῖ καὶ ἡ ῥωμαλέα αὐτῶν κρᾶσις. Τῶν συγχρόνων δὲ τις πασσαδῶν, μὴ δυνάμενος νὰ θεωρήσῃ ὑπόθεσιν πρὶν πῆν, διέταττε καὶ τῷ ἔφερον ἐκ διαλειμμάτων, ἐν πλήρει Συμβουλίῳ, ποτήριον μέγα πλήρες ῥακῆς, τὸ ὁποῖον οἱ παριστάμενοι ἐξελάμβανον ὡς ὕδωρ μετὰ τσαούτης εὐκολίας τὸ κατέπινεν!

Ὁ οἶνος, ἐπιτραπεῖς κατ' ἀρχάς, ὡς ἱατρικόν, εἰς τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα, κατήντησε κατ' ὀλίγον πάγκοινος, καὶ οἱ μέθυσοι παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς εἶνε σήμερον συνηθέστατοι. Πικρετὸς δὲ τοῦ συνήθους οἴνου, πίνουσι οἱ Τούρκοι καὶ τὸν ἀπὸ τῶν φοινίκων, κατασκευαζόμενον ἰδίως ἐν Τριπόλει τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐν τῷ Μπελάδ-ἑλ-τζερὶδ. Πίνουσι δὲ τινες αὐτῶν καὶ τὸν λεγόμενον Μποζάν, εἶδος πηκτοῦ ζύθου ἐκ τὸν λεγόμενον Μποζάν, εἶδος πηκτοῦ ζύθου ἐκ κέγχρου, πολυχρήστου ἐν Νουβία καὶ Κριμαίᾳ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἕως ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ τὴν ὑπερῶν ὄλων τῶν φίλων μου!

Αἱ προπόσεις δὲν εἶνε συνήθεις παρὰ τοῖς Τούρκοις. Πίνουσι ὅμως σπανίως εἰς ὑγείαν τῶν συνδείπνων ἢ τοῦ ἐστιάτορος διὰ τοῦ Ἀσσκυρικῆ, Σεφκικῆ, (καὶ μετὰ τὴν πόσιν) Ἀσσκασούν. Οἱ δὲ μὴ οἰνοποτοῦντες σηκόνουσι ποτήριον, πλήρες σερμπετίου, ἔχοντος χροῶμα οἴ-

νου. Ἡ δὲ λέξις κέϋρ, τὴν ὁποίαν, ἐμφαίνουσιν ἄλλως τὴν ἡρεμον ἐκείνην καὶ εὐάρεστον τοῦ πνεύματος κατάστασιν, ἣν ὁ Γάλλος ἐκφράζει διὰ τοῦ belle humeur, ἀποκαλέσμεν ἐν ἄλλοις γλυκυθυμίαν, προκειμένου περὶ οἰνοποσίας, σημαίνει οὐχὶ τὴν τελείαν μέθην, ἀλλὰ τὸν λεγόμενον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀκροθωρηγμὸν ἢ ὑπέθρεγμα, τὸ Γαλλικὸν entre deux bouteilles (τσακχὺρ κέϋρ).

Τὸ μόνον καὶ σύνθημα τοῦ Ὀθωμανοῦ ποτῆν εἶνε, καθὼς τσακίς εἶπομεν, τὸ ὕδωρ. Ἰνα πῆν δὲ αὐτὸ ἀπὸ τῆς πηγῆς νεκρὸν καὶ ἄδολον (διότι γνωρίζει, καθὼς οἱ ἐν Εὐρώπῃ οἰνογνώμονες, τὴν ποιότητά του), δὲν βαρύνεται νὰ ὀδοιπορήσῃ ὡρας δρόμον, νὰ ἀνέλθῃ ἀνήφορον, νὰ μετακομίσῃ αὐτὸ μόνος ἀπὸ τῆς κρήνης. Ὅθεν καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ νερὸν εἶνε ἄρθρον ἐμπορίου ἐπικερδέστατον, καὶ μεταφέρεται ὑπὸ διάφορα τοπικὰ ὀνόματα ἀπὸ τῶν Ἀσιατικῶν ἰδιῶς τοῦ Βοσπόρου ἀκτῶν.

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, καθὼς καὶ πρὸ αὐτοῦ, ὁ Μουτουλμάνος δοξολογεῖ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Ἐ.λ.χάμ.ο.ἰ.λ.λ.χ. Ἐ.λ.χάμ.ο.ἰ.λ.λλ.λαγῶ (ἡ τιμὴ εἰς τὸν Θεὸν, δόξα τῷ Θεῷ, εὐλογητὸς ὁ Θεός). Διότι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπιτάττουσι καὶ προτάττουσι πάσης πράξεως, τινὲς δὲ ἐπεύχονται ἑαυτοῖς καὶ μετὰ πᾶσαν ἐργασίαν (ῥέψιμον) διότι τὸ ἐρυγγάνειν, καὶ ἐπὶ τραπέζης ἀκόμη, δὲν νομιζέται παρ' αὐταῖς τε καὶ τοῖς Τουρκομερίταις, καθὼς οὔτε παρὰ τοῖς Ἰσπανοῖς, ἀπρεπὲς, συντελούντων ἄλλως τε πρὸς τοῦτο καὶ τῶν πολλῶν κρομμύων καὶ σκοροδῶν, τῶν καταναλισκομένων ἐν τῇ Τουρκικῇ μαγειρικῇ.

Θέλεις νὰ κάμῃς ὄρεξιν; Ἴδε τρώγοντα τὸν Ἀρμένιον. Τρώγει καὶ ὁ Ὀθωμανός, τρώγει καὶ ὁ Γραικός καὶ ὁ Ἰουδαῖος κλπ., ἀλλ' οὗτοι τρώγουσι ἐκπληροῦντες ἀνάγκην φυσικὴν, τρώγουσι πολὺ ἢ ὀλίγον, ἀναλόγως τῆς ὀρέξεως καὶ τῆς κρᾶσεώς των, τρώγουσι, ἐνὶ λόγῳ, ἵνα ζήσωσιν, ἐν ᾧ ὁ Ἀρμένιος τρώγει ὡς ἐκπληρῶν καθῆκον, ὄρον, σκοπὸν, τρώγει ὡς ἐὰν ἐπλάσθῃ διὰ τοῦτο. Ἐπαναλέγομεν: θέλεις νὰ κάμῃς ὄρεξιν; Ἴδε τρώγοντα τὸν Ἀρμένιον.

Τὴν πολυφαγίαν τῶν Ἀρμενίων δικαιολογεῖ πως ὁ ἀθλητικὸς τοῦ σώματος αὐτῶν σχηματισμὸς καὶ ἡ χαλυθδίνη κρᾶσις. Ἀγαπᾶσι δὲ τὰ παχέα ἐδέσματα, διεγείροντες πρὸς κατανάλωσιν αὐτῶν τὴν ὄρεξιν διὰ τῶν ὀξέων καὶ δριμύων, ἅπερ διὰ τοῦτο καὶ σκευάζονται παρ' αὐτοῖς ἐντελέστερον. Ἄλλ' ἐπίσης ἀξιοθαύμαστος εἶνε καὶ ἡ ἐγκράτεια αὐτῶν ἐν σομοῦνιον (ἄρτος μέλας, τὸν ὁποῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποκαλοῦσιν Ἀρμενικόν, ὡς κατασκευαζόμενον ἐξαιρετικῶς ὑπὸ Ἀρμενίων), καὶ δέκα παράδων ἔλαιον, ἐγχεζόμενον ἐπ' αὐτοῦ θερμοῦ, ἢ, τὸ πολὺ, ἐν κρομμύδιον ἢ ἀγγούριον, ἀρκεῖ πρὸς

διατροφήν ἐνός πελωρίου Ἀρμενίου, ὅστις ἐπὶ τῶν ἡρακλείων αὐτοῦ νότων ἀχθοφορεῖ τριακοσίων λιτρῶν φορτίον ὅθεν καὶ ἐν κειρῷ πωνόλους δλίγιστοι ἐξ αὐτῶν ἐκροῦντο. Καὶ πῶς νὰ μὴ συνεθίσωσιν εἰς τὴν κακοπάθειαν, ὅταν νηστεύωσιν ἐκκτὸν ὀγδοήκοντα ἐννέα ἡμέρας τοῦ ἔτους; ὅταν τεσσαρχάκοντα ὀκτώ ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρχοστή; τρέφονται διὰ τακτικῶν καὶ τουρσῆς, καὶ ἰδίως διὰ βραστῶν ἐρεβίνθων, στρογγυλοποιοῦντες τὸ ἀπ' αὐτῶν ἔθνος εἰς σχῆμα σφαιρῶν (κοχλὺτ-τοπού;) Ὅχι-ἰχθῆς, ὄχι ἔλαιον, ἀλλ' οὔτε ὄστρεον, οὔτε ὄστρακόδερον, οὔτε ὄστριον ἄλλο πρὸς τοὺς ἐρεβίνθους! εἰτάγεται καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα εἰς Ἀρμενικὴν οἰκίαν. «Προσέχετε, φωνάζει αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὁ Βαρταχμπέτ, μὴ τύχη καὶ φάγητε ἀπ' ἐκεῖνον, τὰ ὅποια γίνονται ἀφ' ἐαυτῶν κοχλιάρια (ἐννοῶν καὶ ἀποφεύγων καὶ νὰ ὀνομάσῃ ἀπλῶς τὰ μύδια!)

Ἄλλὰ τὴν πολυήμερον ταύτην στέρησιν ἀναπληροῦσι διὰ μιᾶς τὸ ἑσπέρας τοῦ μεγάλου Σαββάτου, καθὼς καὶ τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφαιών, μετὰ τὴν λειτουργίαν, τελουμένην περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου δὲν ὑπάρχει θαλασσινόν, ἢ ὀψάριον, ἢ γαλακτοδόν, ἢ ζυμαρικόν (ἐκτὸς κρέατος μόνου), τὸ ὁποῖον δὲν παρατίθεται εἰς τὴν τράπεζαν τῆς ἑσπέρας ἐκείνης. Ἴσως ἐπιθυμῆ τις τῶν ἡμετέρων ὀρθοδόξων ἀναγνωστῶν νὰ παρακαθήσῃ, ἴσως δὲ καὶ προσκληθῇ, εἰς τὴν τράπεζαν ἐκείνην ἄλλὰ, καὶ μέγα Σάββατον ἀνδρῶν ἦτον, ἥρκει καὶ μόνη ἴσως νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἢ πατροπράδοτος πρόληψις, ὅτι πᾶς Ἀρμένιος ἔχει θρησκευτικὸν καθῆκον νὰ μαγαρίσῃ τὸν Γραικόν! πρόληψις ἀναπύδαικος, ἄδικος ἢ τοῦλάχιστον ἀδικαιολόγητος, διαιωνιζομένη δυστυχῶς μετὰξὺ δύο ἔθνων χριστιανικῶν, ἀδελφῶν καὶ ἐχόντων ἀνάγκην ἄκραν συνεννόησεως καὶ συμπονοίας, καὶ συνδιαϊωνίζουσα ὀλεθρίαν ἀντιπάθειαν, τὴν ὁποῖαν καθῆκον ἔχει ὁ Κληρὸς ἰδίως ἀμφοτέρων τῶν κοινοτήτων νὰ ἐξαλείψῃ, ἐκλείπουσαν ἄλλως τε καὶ ἀφ' ἐαυτῆς καθ' ἡμέραν, χάρις εἰς τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας. Ἄλλ' ἔως τότε, μένει παροιμιώδης παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις τὸ «εἰς τοῦ Ἑβραίου φάγε, καὶ εἰς τοῦ Ἀρμενίου κοιμήσου.»

*

*

*

Καὶ πῶς νὰ φάγω εἰς τοῦ Ἑβραίου, ὅταν εἰσερχομένου μου προσέβαλε τὴν ὄσφρησιν ἢ ὀσμὴ τοῦ Μπεζιρίου; ὅταν ἀπὸ τοῦ μαγειρείου τῶν ἡν' ἐξωρισμένον ὄχι μόνον τὸ βούτυρον καὶ τὸ ἐλαιόλαδον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρνίον, καὶ ὁ λαγῶς, καὶ τὸ περιστέριον, καὶ ὅλοι οἱ ἀλεπίδιωτοι ἰχθύες; ὅταν τὸ μόνον δι' αὐτοὺς φαγώσιμον κρέας ἦνε τὸ μοσχάρησιον, καὶ τοῦτο, ἀφ' οὗ εἰς τὰς χει-

1. Διότι, κατὰ τὸν Θεόφραστον, «θέρμος καὶ ἐρεβίνθος, καὶ ὅλας τὰ ὀρεμέα καὶ ὀσμώδη, ἤμισα σκυληκοστάν», καὶ αὐτοὶ ἀποφεύγουσι πρὸς τροφὴν πᾶν ἔμφυλον ἐν κειρῷ νηστείας.

ρας τοῦ κρεωπώλου τῶν καταντήσῃ μάζα μᾶλλον ἢ κρέας, ἐξαιρουντος μετ' ἀνατομικῆς εὐχειρίας ὅλας τὰς φλέβας, ὅλας τὰς ἀρτηρίας; Εἶνε ἀληθῶς ἄπορον πῶς τρέφονται οἱ πανάθλιοι οὔτοι ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου δλίγιστοι μετὰξὺ αὐτῶν εἰσιν οἱ εὐποροί. Εἶδον ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν τὸ Σάββατον παρατεθειμένην τράπεζαν, ἣτις μένει ἐπὶ εικοσιτέσσαρας διαρκῶς ὥρας ἐστρωμένη ὑποκάτωθεν ἑπταπότου λυχνίας, παννουχίως καιομένης, καὶ ἐπ' αὐτῆς διέκρινά τινα μελανὰ κοπτάρια, τὰ ὅποια ὀνομάζουσιν, ὡς μοι εἶπον, παστελίκα, τυρὸν τῆς ἰδικῆς τῶν κατασκευῆς, τοῦ ὁποῖου ἀφηρέθη ὅλον τὸ λίπος, θυνναίου ταρίχους τέμαχος, ὀλίγα ὀπωρικά καὶ οἴνου βαύκαλιν. Ἴδου ὅλη τῶν ἡ τροφή. Εἶνε ἀληθῆς ὅτι τὰ σκεύη καὶ τὰ ὀθόνια τῆς τραπέζης ἦταν τετραπύκτικα, καὶ ἅπαντα ἡ οἰκία ἔλαμπε διὰ τὴν καθαρότητά της. Τοῦτο ὅμως δὲν μοῦ διήγειρε τὴν δια τὸ παστελικὸν ὄρεξιν, καὶ ἐστράφην πρὸς τὴν Γραικικὴν συνοικίαν.

*

*

Ἡ τράπεζα τοῦ Γραικοῦ εἶνε, χωρὶς περιπλοκῆς, ἢ προκριτωτέρα. Διότι, ἀκολουθῶν τὸν ἐκλεκτικὸν τῆς γαστρονομίας τρόπον, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ὅ,τι καλὸν ἔχουσιν ἀμφοτέραι, καὶ συνεκρότησε τὸ τραπέζιον του εἰς τρόπον ὅστε καὶ ὁ Ἀσιανὸς καὶ ὁ Εὐρωπαῖος νὰ εὐρίσκωσιν εἰς αὐτὸ ὅ,τι τοῖς ἀρέσῃ. Καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ Γραικικῆς τραπέζης φαντάζουσι παράλληλα τὸ πιλάφιον πρὸς τὴν τούρταν, τὸ λουγούρθειον παρὰ τὴν κρέμαν, τὸ καταΐφιον παρὰ τὴν κομπόσταν, ὁ μουσκαῖς παρὰ τὸ purée, τὸ τουρλοῦ παρὰ τὸ φρικασέ, τὸ ταοῦν-γκιοκσοῦ παρὰ τὴν μπουτίγκαν, καὶ οἱ σαρμάδες παρὰ τὰς κοτελέττας.

Ἄς μεταβῶμεν τῶρα εἰς τὴν Γραικορωμαϊκὴν ἐποχὴν, καὶ ἄς παραβάλωμεν πρὸς τὰς σημερινὰς τῶν Τούρκων καὶ τῶν Γραικῶν τραπέζας, καὶ ἐν καλογηρικὸν δεῖπνον τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐμεγαλοποίησεν ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον ἢ πεινώσα τοῦ Πτωχοπροδρόμου μουσα.

Πρῶτον διαβαίνει τὸ ἔγχεστον ψητόπουλον τουρδάτον, καὶ δεύτερον ἀρόδροστον μαζεῖ μ' ἀρβελισμένον, καὶ τρίτον ὀσυνόγλουον, κροκάτη μαγειρεία, ἔχουσα στάγος, στήγουδον, καρπούφυλλον, τριψίδιν, ἀμανιτάριν, ὅσος τε καὶ μέλι ἐκ τὰκίπνιν, καὶ μέτα κίτκι κόκκινος μεγάλη φιλομήλα, καὶ κέφαλος τρισπύθμος, αὐγάτος, ἐκ τὸ Ῥήγιν, καὶ συναγοῖδα πεπανή, ὃ Θεῖμου μαγειρεία! . . . Καὶ τέταρτον ὀπτοῦστικα, καὶ ἀπέκει τὰ τηγάνου, κομμάτια συακοκόμματτα, τριγλία μουστακάτα, καὶ διλοσηγανον πηχῶν μεγάλαις ἀθρῖναις, καὶ κίθαρρος ὀπτοῦστικος ἀκέρως μετὰ τὸ γάρος, τὸ κροκιδῶν ἄνωθεν ὡς κάτω πεπαρμένιος. Καὶ πάλιν ἀπολίττισμα μεγάλο λαβρακίου. . . Μετὰ δὲ τὴν πράθεισιν ὧν εἴρηκα βρωμάτων, εἰσῆλθεν, ὃ τὸ θάμακατο, καὶ τὸ μονοκυθρίσιν, ὑπεραθνίζον ὀλιγόν, καὶ πέμπτον εὐωδιαν. Ὅμως, εἰ βούλει, μάνθνε καὶ τὰ τοῦ μονοκυθρίου. Κοκκὶν καρρία; δώδεκα, χονδραὶ καὶ χιονάται, καὶ ξιφοστράχλον παστῶν, Κύπριον παξιμάδιν, γλαύκος χλωροῦς κᾶν εἴκοσιν, ἀπᾶν Βερζητικῶν,

αὐγὰ κὰν δεκατέσσαρα καὶ Κρητικὸν τυρίτιν,
ἀθότυρα κὰν τέσσαρα καὶ Βλάχικον ὀλίγον,
καὶ λίτραν μίαν ἔλαιον, πιπέριν φοῦκταν μίαν,
σκόροδν κεφάλια δώδεκα, καὶ τζήρους δεκαπέντε,
ἀπλαρέα μουχρούτινο:, γλυκὺν κρασὶν ἀπάνω.

Ἄς μὲ συμπαθήσῃ ὅμως ὁ ἀγαθὸς οὗτος συμ-
πολίτης μου, ἐὰν διὰ τὸ περίφημόν του μονόκυ-
θρον, τὸ ὁποῖον ὠμοιάζε κάπως τὸ ἐδικόν μας
Tourlou,

οὐδὲν τρέχουν τὰ σάλια μου, ὡς τρέχει τὸ ποτάμι,
διότι δεκατέσσαρα αὐγὰ καὶ δεκαπέντε τσῆροι
καὶ δώδεκα κεφάλια σκόροδων μετὰ μίας φοῦ-
κτας πεπέρεως ἐνουμιζοῦσι κάπως τὸν Ὀμηρικὸν
κυκεῶνα, τὸν ὁποῖον σκευάσαντες καὶ φαγόντες
οἱ σοφοὶ *Dacier*, ἀνὴρ καὶ γυνή, παρ' ὀλίγον ὑ-
πήγαιναν πρόωρα νὰ εὐρωσιν εἰς τοῦ Πλούτωνος
τὸν Ὀμηρον.

Ἄλλ' ἐν γένει τὰ θαλασσινὰ, ἀλμυρὰ καὶ πα-
στὰ, λακέρδα, γαράτα, σαρδέλλαι, χαβιάριον, λυ-
κουρίνοι, τσῆροι, ξυρούγγιον, μουρούνα, λελίγια
κτλ., ἦσαν καὶ τότε, καθὼς καὶ τῶρα, πολυπόθη-
τα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Πρὸ πάντων δὲ περὶ
πολλοῦ ἐποιοῦντο τὸ ἀπάκι, μουρούνας ἢ ὀξυ-
ρύγγου μεσοκοίλιον ἀλίπαστον, τοῦ ὁποῖου τὸ εὐ-
στομώτερον ἐφέρετο φαίνεται ἀπὸ τοῦ ἔλλου Βο-
σπόρου, τοῦ παρὰ τὸ *Γκέρζ* τῆς Μαιώτιδος, ὅ-
θεν καὶ *Βεργήτικον* ἐπιτιλοφορεῖτο.

Πρὸς τοῦτο δὲ συντελοῦσιν, οὐ μόνον αἱ μα-
κρὰ νηστεῖαι, τὰς ὁποίας καὶ ἐπολλαπλασίασαν
φυσικῶς ἐν ταῖς εὐφοστάταις ταύταις θαλάσσαις,
ἀλλὰ καὶ ἡ ὠραιότης καὶ ἀφρονία τῶν ὀψυρίων
καὶ τῶν θαλασσιῶν. Ὁ δὲ ἀνώνυμος περιηγη-
τῆς τῶν 1689 ἐσημείωσεν ὅτι αἱ μοναχοὶ, λα-
λοῦντες, ἐν καιρῷ νηστείας, περὶ κρέατος, γάλα-
κτος κλπ., συνήθειζον νὰ λέγωνσιν ἐν παρενθέσει:
"Τιμὴ τῆς ἀγίας (τεσ)σαρακοστῆς!" Τόσον ἐφο-
βοῦντο μὴ, δυσαρεστηθεῖσα, τοὺς ἀφήσῃ.

Ἐπινοῦν δὲ ἐν τοῖς συμποσίοις, οὐ μόνον εἰς
τὴν ὑγίαν φίλων, ἀλλὰ καὶ *Εἰς τὴν πρεσβειαν*
*Ἀγίωρ.*¹

Η ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

Κατὰ τον Φιγιεῖ.

Ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἀποσύνθεσις τῶν νεκρῶν
εὗρεν ὀπαδοὺς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Τὸ
Μιλάνον καὶ ἡ Δρέσδη ὑπῆρξαν ἐν ἔτει 1876
τὸ θέατρον ἐφαρμογῆς τῆς νέας ταύτης μεθόδου.

Ἡ πρώτη πανηγυρικὴ ἀποτέφρωσις ἐγένετο
ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Μιλάνου, τῆ 22 Ἰανουα-
ρίου, ἐνώπιον μεγάλης ὀμηγύρεως ἐπιστημόνων.
Οἱ ἰδρυταὶ τῆς Ἐταιρίας τῆς σχηματισθείσης
ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ μίμησιν τῶν ἰδρυθειῶν ἐν Λον-
δίῳ καὶ ἐν Ζυρίχῃ παρίσταντο εἰς τὴν τελε-
τὴν ταύτην, ἧς ὁ σκοπὸς ἦτον ἡ διάδοσις τοῦ
συστήματος τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν καὶ
ἡ ἀναζήτησις καὶ ἄλλων μέσων πρὸς τὴν τε-
λειοτέραν ἀποσύνθεσιν τοῦ σώματος εἰς τὰ ἐξ-
ὼν συνετέθη στοιχεῖα, τηρουμένου πάντοτε τοῦ

σεβασμοῦ πρὸς τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῆς
εὐαισθησίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ συσκευὴ ἢ πρὸς ἀποτέφρωσιν τῶν νεκρῶν
ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ κ. Σίμενς (*Siemens*)· ἡ ἐν
αὐτῇ πρὸς κατάκαυσιν θερμότης παράγεται διὰ
τοῦ φωταερίου (*gaz*).

Ἐξωτερικῶς ἔχει τὸ σχῆμα ἀρχαίου σαρκο-
φάγου. Συντίθεται δ' οὕτως ὥστε νὰ ἐμποδιζή-
ται πάσα ἀπώλεια θερμότητος καὶ νὰ διατηρη-
ται πάντοτε ἡ θερμοκρασία 1100 βαθμῶν, εἰς
ἣν τίκεται ὁ τε χαλκὸς καὶ ὁ ἄργυρος.

Ὁ θάλαμος τῆς καύσεως, ἢ μᾶλλον τὸ ἐσω-
τερικὸν τοῦ σαρκοφάγου ἐμπεριέχει σιδηρᾶν ἐ-
σχάραν, ἐφ' ἧς τίθεται ὁ νεκρὸς, ὑποκάτωθεν
δὲ ὑπάρχει πλάξ ἣτις δέχεται τὴν κόκκιν τοῦ
ἀποθανόντος.

Ἡ πρὸς πύρωσιν συσκευὴ σύγκειται ἐκ 217
φλογῶν φωταερίου καὶ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, αἵ-
τινες συμμίγνυνται κατὰ τὴν εἰς τὸν σαρκοφά-
γον εἰσοδόν των. 180 φλόγες εἰσὶ διατεθειμέ-
ναι ἐπὶ ὀριζοντίου ἐπιπέδου ὑποκάτωθεν τοῦ
νεκροῦ, εἰς σειρὰς ἀνά 18 ἐκάστη, σχηματίζου-
σαι ἀληθῆ κλίνην πυρὸς. Προσέτι 37 φλόγες
ἐκτοξεύονται καθ' ὄλον τὸ μήκος τῶν παρεῖων,
ἐνεργοῦσαι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τοῦ θώρακος καὶ
τῆς κυλιῆας.

Τὸ σῶμα τὸ ὁποῖον ἐκάη ἦτο τὸ τοῦ Keller,
ἀποβιώσαντος πρὸ δύο ἐτῶν. Ἡνοίχθη τὸ φέ-
ρετρον τὴν παραμονὴν, τὸ δὲ σῶμα εὐρέθη ἐν
καλῇ καταστάσει, χάρις εἰς τὸ ἐκ φενικῆ βάλ-
σαμον τὸ ὁποῖον τὸ περιέβαλεν.

Τῆ 22 Ἰανουαρίου, τὴν 2 ὥραν μ.μ. τὸ
σῶμα εἰσῆχθη εἰς τὴν κάμινον, τὸ δὲ ἀέριον ἀνε-
φλέχθη. Μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, ἡ καῦ-
σις ἐτελείωσε καὶ ἡ ἀποτέφρωσις ἐπέτυχε πλη-
ρέστατα.

Τὰ ὀστέϊνα μέρη τὰ μᾶλλον συμπαγῆ, οἷον
τὸ κρανίον, οἱ σπόνδυλοι καὶ τὰ ὀστᾶ τῆς λε-
κάνης, τελείως ἀποτεφρωθέντα ἔκειντο ἐπὶ τῆς
ἐσχάρης, ἡ δὲ κόκκις ἐκάλυπτε τὴν ὑποκάτωθεν
πλάκα. Τὸ ὄλον ἐστάθμισε 2 χιλιόγραμμα καὶ
50 γραμμάρια, ἧτοι 1 ὀκάν καὶ 240 δράμια πε-
ρίπου.

Ὁ δόκτωρ Coletti, ἰδρυτῆς τῆς ἀποτεφρώ-
σεως ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπέτεινε τὰς εὐχαριστίας ὀλο-
κλήρου τῆς ὀμηγύρεως πρὸς τὴν Δημαρχίαν τῆς
πόλεως τοῦ Μιλάνου, ἧτις διὰ τῆς εὐφροῦς ὑπο-
στηρίξεώς της ἐπέτρεψεν ὅπως ἡ πρώτη ἰδέα
δοκιμασθῇ διὰ πειράματος.

Εἶτα ἀνετράπη ὁ κύλινδρος ὅπως τεθῆ ἐντὸς
δοχείου ἢ τέφρα τοῦ τεθνηῶτος. Καὶ ὁ μὲν σκε-
λετὸς, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης διετή-
ρει τὴν ἀνατομικὴν αὐτοῦ μορφήν, μετεβλήθη
οὐχὶ εἰς κόνιν, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, ἀλλ'
εἰς τεμάχια ὀμοιάζοντα πρὸς τὴν κίσσηριν (ἐ-
λαφρόπετρα). Τὰ μέρη ἐφ' ὧν ἐπενήργησεν ὀλιγώ-
τερον τὸ πῦρ ἦσαν αἱ ἀρθρώσεις τῶν ὀστέων

1. Ἐστ. ἐκ τῆς Κουρσογιάννου πύλης τοῦ κ. Σ. Βυζατινοῦ.